

9 788772 194578

Norgemiu palasi Hans Egede 1721-mi Kalaallit Nunaannut aallarami eqqortumik oqaatigissagaanni aalajangersimasumik anguniagaqarluni taamaaliorpoq Kalaallit Nunaanni innuttaasut kristumiunngortinni-arpai, iluatsippaalu inuunermini suliassatut misigisimasaminut Frederik 4-annit tapersorneqarnissani. Egede aamma ilaqutai Nuup eqqaani najugaqalerput, tamaani eqqaani najugaqartut inuit kristumiunngortinniarlugit ilungersuutigalugu. Kisianni Egedep Kalaallit Nunaat 1736-mi qimakkammagu ilagiit amerlanerpaartaat, aamma Egedep nulia Gertrud Rask, nappaalallutik toqusimapput, imminullu assortortorujussuvoq ilumut Guutip suliassarititaa suliarsimanerlugu.

Kalaallit Nunaanni upperisaq inuiaqatigiillu Egedep ajoqersuiartorneranik nutaamik paasissutissiivoq, suliaata ullumikkut akerleriissutaanera pillugu. Ilaasa Danmark sinnerlugu nunasiaatilittut nunap inoqqaavinik, immikkuullarissumik kulturilinnik, naqisimannittutut peqqarniitsutut isigaat. Allat aniguisitsisutut inuppalaartutut isiginiarpaat, Kalaallit Nunaannik siuarsaasutut ataqatigiissitsisutullu taamalu ukiut 300-t qaangiunneranni inuiaqatigiit atugartuunnorsakkat nutaaliaasut aqqutissiuisuattut.

Aarhus Universitetsforlag

Upperisaq inuiaqatigiillu

*Hans Egede-p
Inuit Nunaannut
Tikinneranit
ukiut untritillit
pingasunngorneranni*

Aaqqissuivut Aage Rydstrøm-Poulsen, Gitte Adler Reimer og Annemette Nyborg Lauritsen

**Upperisaq inuiaqatigiillu
Hans Egede-p Inuit Nunaannut tikinneranit
ukiut untritillit pingasunngorneranni**

*Dronning Margrethe & Prins Henriup aningaasaateqarfianit
Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanit
Ilisimatusarfiup Saqqummersitsinernut aningaasaateqarfianit
tapiiffigineqartoq*

*Aaqqissuisut
Aage Rydstrom-Poulsen, Gitte Adler Reimer & Annemette Nyborg Lauritsen*

Kalaallit Nunaanni upperisaq inuiaqatigiillu Hans Egedep tikinneranit ukiut utritillit pingasunngorneranni

Atuakkiortut aamma Aarhus Universitetsforlag 2021

Ungalua: Jørgen Sparre

Saqqaaata tunuatalu ilusilersornerat: Hans Egedep eqqaassutissaa Nuummiittoq (1922),

Bronze, 285x107x144 cm. Frederiks Kirkep Københavnimiittup (1913) saani eqqaassutissap assinga, August Wilhem Saabymit (1823-1916).

Assiliisoq: Jørgen Chemnitz.

Assit qupperneq tamakkerlugu assilisat: Jørgen Chemnitz.

Aaqqissorneqarnera ilioqqarneralu: Ryevad Grafisk

Atuagaq ilioqqarneqarpoq ITC Legacy Serif Std. atorlugu.

Naqinneqarpoq 115 g Arctic Volume white atorlugu, Narayana Press, Gyllingimit.

Printed in Denmark 2021

ISBN 978 87 7219 457 8

Aarhus Universetsforlag

Unipress.dk

Atuagaq saqqummersinneqarpoq ukua tapiisoqaralugit:

Dronning Margrethap & Prins Henriullu Aningaasaateqarfia

Namminersorlutik Oqartussat

Ilisimatusarfiup Saqqummersitsinernut Aningaasaateqarfia

Pilersitseqqaartutut pisinnaatitaanermut danskit inatsisaat atuuttoq malillugu atuagaq illersugaavoq.

Ilinniartitsinermi atugassanik assiliineq aatsaat pisinnaavoq Copydan Tekst & Node

isumaqatigiissusiorfigeqqaarlugu.

**FAGFÆLLE-
BEDØMT**

/ I henhold til ministerielle krav betyder bedømmelsen, at der fra en fagfælle på ph.d.-niveau er foretaget en skriftlig vurdering, som godtgør denne bogs videnskabelige kvalitet.

/ In accordance with requirements of the Danish Ministry of Higher Education and Science, the certification means that a PhD level peer has made a written assessment justifying this book's scientific quality.

Imaai

9 Aallaqqaasiut
Gitte Adler Reimerimit

11 Siulequtaq
Aage Rydstrom-Poulsen-imit

Ammaaneq

27 Kingunera
Hulda Zober Holm-imit

Hans Egede aallartinneralu

A. INUIT HANS EGEDELU

35 Kalâler – aallaqqaataaniit inuit oqaasiat?
Juaaka Lyberth-imit

45 Hans Egede – Lofotenip palasianiit “Kalaallit Nunaata aposteliatut”
Allaaserinnittoq Hallgeir Elstad

61 Qilammut aqut: Katekismuusi kalaallisooq siusissoq
Flemming A. J. Nielsen-imit

83 Pinngortitaq tunngavigalugu teologi, uumasulerineq aamma Hans Egede ajoqersuinermini iliuusissatut pilersaarutaa
Allattoq Kathrine Kjergaard

B. HANS EGEDE QATAANNGUTIGIINNIALLU

- 97 **Qaajarnaq ilisiitsutut inuarajutuutullu pasisaagaluarluni, Inuit Nunaanni Qatanngutiginniani aalajangiisunngortoq**

Henrik Wilhjelmimit

- 111 **Hans Egede, Moraviamiut (Qatanngutiginniati) Kalaallillu. Nunarsuup isuani ajornartorsiornermi attaveqaqatigiinneq**

Joanna Kodzik-imit

Ineriartorneq siuariartornerlu

A. KRISTUMIUUSSUSEQ ILAGIILLU

- 133 **Hans Lyngep Kristumiuussutsimut & Oqaluffimmut isiginninnera- isiginnaartitsissutit, tusarnaagassiat, isiginnaartitsinermut ilusilersuutit assilialiallu tunngavigalugit misissuineq**

Birgit Kleist Pedersenimit

- 153 **Kalaallit ilagiivisa malittarisassaat oqaluttuarisaanerup isikkivianiit – Hans Egedemiit ullutsinni**

Allattoq Morten Nornild

B. INOQATINIK NALLITTUINEQ INUNNILLU ISUMAGINNINNERMI SULINEQ

- 185 **Soqutiginnilluartorsuit aamma ilungersuussisut – Danmarkimi kalaallinik pinngitsaalillugit inissitanut toqqammaviusut**

Allattoq Annemette Nyborg Lauritsen

- 205 **Parnaarussivimmi tarnikkut aliasunneq – Herstedvesterimi Parnaarussivimmi kalaallit inissitat naapinneranni paasisat**

Allattoq Benny Birk Mortensen

- 225 Oqaluffeqarfiup inuiaqatigiinni isumaginninnermut peqataasimanera – Kalaallit Nunaata oqaluffeqarfiata ukiut 300-t ingerlaneranni isumaginninnermi kiffartuussisimaneranik (diakoni) aamma isumaginninnermi suliarisimasaanik oqaluttuarisaanermit katersat**

Gimmi Olsen-imit

- 245 Kalaallit Nunaanni upperisaqarnek tunngavigalugu inunnik sullissisarnek – kristumiussutsimik akuerinnineq**

Allattoq Steven Arnfjord

C. KALAALLISUUT

- 261 Kristumiussutsip Kalaallit Nunaanni mutinut sunniutaata kitaani kalaallisuut pilersippaat – Arnat Europami mutiusuinit isumassarsiaat**

Allattoq Rosannguaq Rossen

D. INUIAQATIGIIT NAMMINERSORNERLU

- 285 Hans Egede, Inussuk aamma Namminersorneq**

Allattoq Gert Mulvad

- 287 Kalaallit Nunaata kunngeqarfimmi inissisimanera**

Allattoq Mads Fægteborg

- 335 Kalaallit Nunaat siumukarteq – Danmarkimiit avissaaqqaneq 1940-1945**

Troels Riis Larsenimit

- 351 Global Greenlanders Kalaallit Nunarsuarmioqataasut – Issittumi allanngorartuartumi Kalaallit Nunaanni nunanut allanut politikki ineriartortuartoq**

Allattoq Rasmus Leander Nielsen

- 369 Kalaallit Nunaat namminersortoq – sinnattuaqineq imaluunniit piviusoq?**

Kaj Kleistimik oqaloqatiginnineq

Allattoq Rasmus Leander Nielsenimit & Annemette Nyborg Lauritsenimit

Hans Egede ullumikkut

- 383 “Taakku savat nallinnartut nunami taartumi angalasut ujassallugit”
– Hans Egede allakkiani Tuluttuuni, Fransk-isuuni aamma Tysk-
isuuni, 17 hunnorujukkunniit ullumikkumut**
Jan Borm-imit
- 401 Hans Egede tamat takkuanni, assitigut aamma allaaserisatigut**
Jette Rygaard-imit
- 431 Kinaassutsimik ajoqusiineq**
Thorikild Kjærgaard
- 443 Hans Egede pillugu takorluuinerit: Raatiukkut tusarnaagassiamiit
eqqaassutissamut niaquikkamut – Hans Egede ukiuni kingullerni
50-ini kalaallit tusagassiorfiinit isigalugu (1971-imiit – 2021-mut)**
Allattoq Aviaq Fleicher
- 467 Hans Egede – nunasiaatitaartitsiniaq peqqarnitsoq imaluunniit
Kalaallit Nunaata Apostilia**
Allattoq Camilla Kleemann-Andersen
- 484 Atuakkiortut pillugit**

Global Greenlanders Kalaallit Nunarsuarmioqataasut – Issittumi allanngorartuartumi Kalaallit Nunaanni nunanut allanut politikki ineriartortuartoq¹

Allattoq Rasmus Leander Nielsen

1980'ikkunni kalaaleq palasi, politikeri nunallu ittorsua Jonathan Motzfeldt ataatsimiigiarluni Romaliarsimavoq. Ataatsimiigiassutaasimavoq EF-imiit, taamani EU-mik taaneqartartumiit, aninissaq pillugu inuiannik taasisitsinermi Kalaallit Nunaata 1982-imi aninissamik aalajangersimanera, italiamiullu taakkuusimapput naalagaaffinni ilaasortaasunit kalaallit aninissamut angerfigeqatiginissaannut isumaqatiginninniarfigisani piiminaannerpaasimasut. Ilaatigut aarleqqutaasimavoq Siciliami namminersulerniat Issittumit isumassarsiorsinnaanerat. Soorlu franskit Korsikamut atatillugu tamanna misigisimagaat.

Isumaqatiginninniarnert ingerlaneranni italiamiut Europaministeriat noqqillaamerusussimannilaq, ataatsimiinneq ingerlasoq Motzfeldt naammagittarunnaartivillugu, oqarsimavorlu: “OK, Mr. Fioret, Pave naapittussaagakku anisariaqarpunga, ilinnut piffissaaruppunga” (Apersorneqarnerni arlalinni Lars Vesterbirkip oqaluttuannaava; issuaavigisaaq Witschge 2016, nammineq nutsigaq). Pavemik naapitsineq ataqqineqarnermik kinguneqarpoq ullualunnguillu qaangiunneranni Kalaallit Nunaata aninissamut angerfigeqatigineqarnissaanut Italiamiit akuersissut pineqarpoq. 1984-ip ingerlanerani nunat EF-imut ilaasortat sinnerisa isumaqatigiisummut akuersisinniarnerat

---

1 Qulequtaa *Global Greenlanders* isumassarsiaavoq kalaallit arlallit arnaanerusut inooqatigiinnermi tusagassiuutini atortarmassuk nunarsuarmioqataanermut peqataanertik ersersinniarlugu, kalaallinit sorlaqarlutik, kinaassutsimut ilisarnaatitut. Nunanut allanut politikki suleqatigiinnerup ineriartorneranut naligiinneq qulequtaasami atornerqartoq isumassarsiaavoq nunarsuarmioqatigiit akornanni politikki ileqqunit neo-liberaliusunit, pingaartumik Robert Axelrod (1984).

iluatsippoq inuiaallu taasisinneqarneranniit ukiut pingasungajaat qaangiuttut februar 1985-imi Kalaallit Nunaat pisortatigoortumik EF-imiit anivoq.²

Oqaluppalaaq una Vatikanimi pingaarutilimmik Pavemik sivikitsumik naapitsineq Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanerani nutaanerusumi piffissami pingaaruteqartumit pivoq, taamani nunagisami politikikkut eqeersagaaleneq nunanut allanut politikernissamut sapiutinnginnermik ilaqlualerpoq. Angusat taakku 1972-imi inuiaat EF-imiit aninissamut taasisinneqarnerannit aallarnerfeqarput, taamani pisut 1979-imi Namminersornerullutik Oqartussat eqqunneqarnissaannut suliap sukkasuumik ingerlanneqalerneranut pissutaapput, partiillu arlallit pilersinneqarput (Siumut, IA og Atassut) aamma kattuffiit (ass. ICC), ulloq manna suli atuuttoq.

Allaaserisannguup essayip uuma 1972-imi aamma 1982-imi EF pillugu taasisitsinerit aallaavigalugit misissorniarpaa (nunat allat pillugit-) politikikkut eqeersagaaleneq, aamma tassuunakkut ersersinniarlugit ulluni makkunani Kalaallit Nunaata Avannaarsuani allanngorarfiujuartumi oqaloqatigiittarnernut akuuleraluttuinnarneranut suut pissutaasut. Ukiuni makkunani Nunarsuarmi inuiassuit isaat annertusigaluttuinnartumik Avannaarsuanut sammilersimapput. Tamakku pineranni Kalaallit Nunaata arriitsumik kisianni alliaruinnartumik isini nunarsuarmioqatinut sammitilersimavai, angalasarlutik ataavartumillu nunarsuarmi ikinngutitaartorlutik. Allaaserisap eqqartorniarpaa 1970-ikkunniilli nunanut allanut politikimik ingerlataqartarnermi Kalaallit Nunaata ineriartornera ineriartorfiujuartoq, tassani pingaarnerpaatinneqassalluni EF-imut taasisitsinerit Kalaallit Nunaata nunani allani aallartitaqarfiinut pingaarutaat (udenrigstjeneste), tassunga ilanngullugit aallartitaqarfiit Bruxellesimiittut, Washingtonimi kingullertigullu Reykjavikkimi.

Naak nunap inatsisitigut aaqqissuussaaneranut tunngasuni killilersuuteqaraluartoq – takuuk Tunngaviusumik inatsimmi § 19 aamma Namminersorlutik Oqartussat inatsisaanni § 11 nunanut allanut sillimaniarnermullu tunngatillugu politikki nunatsinnut angerlaanneqarsinnaanngillat – taamaakkaluartoq aalajangersakkat inatsisit periarfissarititaannit allaanerusumik atornerqartarput. Soorlu immikkoortup tulliani aallaqqaasiussami atuarneqarsinnaasoq kalaallit nunanut allanut tunngasunik suliaqarnermi peqataatinneqartarnerat 1970-1980 tikivillugit atuutinngilluinnarpoq. Soorlu naggasiussap oqaluttuariumaaraa ineriartorneq nunarsuaq tamakkerlugu sumiiffinni assigiinngitsuni nunanut allanut politikkilersornermik imalik nalinginnaasorujussuuvoq. Uani Hans Egedep Kalaallit Nunaannut tikinneraniit ukiut 300-nngorlugit nalliuttorsiornermi oqaluttuarisaanerup ukiuisa nutaanerusortai 50-it kingulliit ingerlasut paasisaqarfigerusullugit pingaaruteqarpoq kalaallit nunanut allanut nammineq annerusumik politikkeqalernissamut

2 Kalaallit Nunaat pillugu isumaqatigiissut (pisortatigoortoq “EU-mi Kal. Nun. tunngasut pilersinneqarneranni isumaqatigiissutit allannguutaat pillugit isumaqatigiissut”) takuneqarsinnaavoq, <https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Bruxelles/EU%20and%20Greenland/agreements/Gr%C3%B8nlandstraktat%201985.pdf>.

periarfissinneqarnissamut kissaataat erseqqissoq qanoq saqqummersimanersoq. Ineriartorneq taanna ineriartortuassaaq kalaallit naalagaaffeqatigiinniippata, avataaniippata imaluunniit allatut taaneqarlutik Naalagaaffeqatigiinnermi aaqqissuussaq 2.0-uppat marloqiusamik inuiaassuseqarlutik. 2020-ip aallartinnerani killiffik uaniipportaaq nunanut allanut kiffartuussineq kalaalinngorsarneqassasoq, taanna sorpassuartigut – arajutsineqartartoq – iluatsiffiulluartoq.

Aallaqqaasiut: Nunasiaat nunanut allanut politikkimut peqataatinneqanngitsoq

Hans Egede europamiuni siullersaaqqajangilaq Kalaallit Nunaata imartaani umiartorsimasoq, ukiut 300-t matuma siorna kangerluk arlalinnik immikkoortortalik nunasiffigalugu, kingorna ilisimaligarput ullumi nalunngisarput, illoqarfiit pingaarnersaat Nuuk. Qallunaatsiaat ukiut 900 atuuttut nunalippat 1400-kkunnilu eqqumiiginartumillu tammarlutik. Tamatuma kingorna tikittarput portugit ilisimasassarsiorlut, kingorna tuluit, pukkitsormiut aamma noorliit arfanniat kiisalu, Egedemit ukiualunnguanik kingulliusungarlutik, noorliit ajoqersuiartortitaat qatannugutigiinnianik ilisimanerusavut (takuuk allaaserisap uuma ilaaniittut). Europamiut assigiinngitsut oqaluttuarisaanermiikkaluartut ilisimasassarsiornerillu akuttullutik pisaraluartut, ajoqersuiartortoqartaraluartorlu kalaallit KGH-kisermaassinerata iluani aaqqissuussamiippat 1770'iniit 1900-t qiteqqunnerannut, kisianni nuna nunanit allaniit mattusimatinneqarluni.

Nunanut allanut sammisunut danskinut nunasiaateqartunut oqaloqatiginnittarnerit annikitsuaraapput. 1860-imiit Kiffat atuutileraluarmata 1911-imiillu nunap immikkoortuinut marlunnut atuuttut landsrådet oqaloqatiginninnermik isummanillu avitseqatigiissinnaaneq siunertaralugu pilersinneqartut atuutileraluarmata apeqqutinut nunanut allanut sammisutigit ataasiakkaaginnartigit Københavnimiittut annikitsumik akuutitsisimapput, imaluunniit kalaallit tungaanniit akuutitaannginneq naammagittaalliuutigineqarsimavoq. Pingaarnertullu matumani pineqarportaaq danskit-norskit Kalaallit Nunaata tunuani nunamik piginnittussaaniunnermi saqitsaannerat paasissutissanik avitseqatigiiffiunngitsoq (Heinrich 2018).

Qulaani saqqummiussineq tamakkiisumik imaqqanngitsoq imatut paasineqassanngilaq, Kalaallit Nunaat avataaniit isigalugu pingaaruteqanngitsoq – akerlerluinnaanik, ukiut ilaanni imaani aamma nunami pisuussutit eqqartorneqangaatsiartarput – kisianni nunami nammineq inuiaqatigiit nunanut allanut tunngatillugu apeqqutini peqataatinneqanngillat. Tusagassiuutit (radiu aamma aviisit) arriitsuarsuarmik silarsuarmi susoqartoq inuiaqatigiit silatussusiannut isertikkiartuaarpaat pissuserlu taanna nunasiaateqarnerup annerpaartaani nunarsuarmi ineriartornerit pillugit paasissutissiisarnernut matoqqasorujussuupput. Taamatut kalaallit oqaluttuarisaanerisa nutaanersaanni tusagassiuutini oqaluttuarineqartut uitsatigineqarnerpaartaat, Donald Trumpip agusti 2019-imi Kalaallit Nunaat pisarinialeraluallarmagu, siusinnerusukkut ilaqarsimaqaat USA-mmi annerusumik

minnerusumilluunniit Nunarsuarmi qeqertat annersaannik tigusinissamik kissaat ammasumik saqqummersittareerpaa.³

Kalaalerpassuit Sorsunnersuit aappaat tassaattarpaat allanngulerfik, tassani tyskit tiguaaqqanerisa nalaanni amerikkarmiut isumaginnikkallartutut atuupput aamma tamanna pissutigalugu Kalaallit Nunaat ukiuni arlaqartuni nunasiaajunnaaqqavoq (Troels Riis Larsenip antologiimut uunga ilanngussaa takuuk). Pisup nunarsuaq immannguaq ammarpaa. Tamatuma kingorna USA sakkutooqarfinnik arlaqartunik ammaavoq, taakkunannga Pituffik amiakkuvoq (Olsen et al. 2020), tassani Thule pillugu suliat, nunaqarfimmiunik pinngitsaaliilluni nuutsitsinermut kiisalu amerikkarmiut qaartartorsuarsuutaata/B52-ip 1950-1960-ikkunni nakkarneranut tunngasut, sorsunnersuarmut naleqqiullugu amerikkarmiunut isiginninneq ajornerusunngortippaa. Allat sorsunnermut nillertumut atassuteqartut – imaannaangitsut kommunistit nunamut iseqqusaajunnaarnerannik kinguneqarput, inuiaat kalaallit ussiiniarfigissanngimmatigit.

FN-ip ataani Naalagaaffiit innuttanut pisussaaffiisa ineriartornerat Sorsunnersuup aappaata kingorna aamma nunasiaateqarunnaarsitsiniarnermi suliap ingerlanera 1970-ikkut kingornalu saqqummersunut aamma pingaaruteqarpoq, taanna allaaserisani tamani sammineqarpoq. Nunasiaateqarneq inatsisitigut Kunngearfiup tunngaviusumik inatsisaatigut kingullikkut 1953-imi atorunnaarsinneqarpoq, tunngaviusumik inatsisikkut aqutsinikkut inissisimaffia amt-inngorluni Kalaallit Nunaat. Kisianni aallaqqaataani nunanut allanut politikkimik suliaqarnermik imaqaanngilaq. Trumpip ukiassagaa 2019-imi pisinissamik neqeroornera siusinnerusukkut amerikkarmiut neqeroortarnerisalu assigiinngissutaani annerpaavoq, Kalaallit naalagaaffiit innuttaminnut pisussaaffiitut naleqqiullugu tassaatinneqarmata inuiaat Namminersorlutik Oqartussat inatsisaata 2019-imi aallaqqaasiutaani taaneqartutut inuiaat pisinnaatitaaffeqartut – suliaq, EF-imiit aniniarnerup saniatigut 1970-ikkunni aallartittoq ilaatigut nutaatut pilersinneqartumi ICC kalaallinit peqataaffigineqarluartumi (Olsvig & Nielsen 2019).

---

3 Olsvig & Nielsen 2019. 1860-ikkunili USA-mi nunanut allanut ministeqarfiup nalunaarussiaq saqqummersippaa, tassanilu inassutigineqarpoq USA-p eqqarsaatigisariaqaraa Islandimik pisinissani, pingaartumillu Kalaallit Nunaat, DK-mit aalisakkanit pisuussutit aatsitassaniillu periarfissat pissutigalugit, innersuussutigalugu Qeqertarsuup Tunuani aamarsuit, Ivittuuni orsugiak. Piffissani allani arlalinni - ass. 1910-ikkunni sorsunnersuillu aappaata kinguninnguatigut tassunga ilanngullugu orsugiak assorsuaq pingaaruteqarpoq amerikkarmiut pisinissamik eqqarsaatersuutaanni takuneqarsinnaasutut.

Tunngaviusumik inatsisissap suliarineqarneranut atatillugu Grønlandsudvalgip isumaliutissiissutaani marts 1952-imeersumi naalagaaffiit innuttanut pisussaaffiini allassimasuni aamma nunat assigiinngitsut akornanni suleqatigiissutini maluginiarneqarpoq⁴:

“Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq [...], Danmarkip nunat tamalaat akornanni suleqataanerani pingaaruteqarluinnassagaluartoq Danmarkip oqariartuutigisinnagaaluarpagu Kalaallit Nunaat anaanaasup ataani nunasiaataajunnaartoq, paarlattuanik tassaasoq naalagaaffiup Danmarkip ilagsgaa, inuiaat taakkua sinniisuat(sui) inatsisartuni, soorlu naalagaaffiup sinnerani aallartitat allat tamaasa assigalugit kalaallit nunaata soqutigisaanik suliaqarfeqarsinnaasut.”

Eqikkaanertut ataani allassimasut taaneqarsinnaapput nunanut allanut politikkimik ingerlatsinermut akuunialernermut eqeersaalernertut: Tusagassiuutit arriitsuarsuarmik nunarsuarmi pisut sumiiffinni innuttaasunut ammaakkiartorpaat, Sorsunnersuup aappaani amerikarmiunik naapitsinerup kinguneranik inerititassat eqqunneqarput, naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiisa nunasiaataajunnaarnissamik tunngavissat modellit immikkuualuttortassai ilusilersorpai kiisalu ilaatigut nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffi oqaluuserineqartalerput il.il., kisianni pingaartumik 1970-ikkut aallartinneranni EF-imut akerliuneq politikikkut eqiilernermik kinguneqarpoq. Kalaaleq oqaluttuarisaaneq pillugu ilisimatusarsimasoq Jens Heinrich (2018) ungasinngitsukkut piffissaq 1900-40 pillugu suliaqarpoq, suliamini piffissat pingasut sammivai. Siullertut 1900-40, taasimasani ‘danskite aqutsinerat – kalaallit isiginnaartuunerat’. Aappassaattut 1940-51, pingaartumik USA aqqutitut atorlugu Kalaallit nunarsuarmioqatigiinnut ilanngupput, kiisalu pingajussaattut eqeersarneqarfik nutaaq ‘namminiilernissaq’ ingerlasoq Namminersornerulernissap tungaanut. Soorlu kalaallisut aamma taamattoq fagimi taaguutip taassuma tuluttut paasineqartarnera marloqiusaavoq danskite oqaasiinut nutserneqarneranut sanilliullugu kiffaanngissuseqarnerup annerulersinneranut tunngatillugu vs. Namminiilivinneq, uanili oqaatigisassaavoq inuusuttut alliaartuinnartumik pikititseqqajaanannit kalaallit politikikkut eqeersagaanissaannik suliaq aallartikkaat. Soorlu immikkoortumi tullermi oqaluuserineqarumaartoq, Heinrichip misissueqqissaarnera sumut uninnersoq aallaavigalugu⁵, kalaallit nunanut allanut politikikkut ineriartornerat aatsaat iluamik soqutiginarsissaaq.

4 Takuuk ilanngussaq, Tunngaviusumik inatsimmut Ataatsimiisitaliarsuup isumaliutissiissutaani, 85ff. https://www.elov.dk/media/betaenkninger/Betaekning_afgivet_af_Forfatningskommissionen_af_1946.pdf

5 Takuuk Jensen & Heinrich (2017) oqaluttuarisaanerup nutaanerusup ineriartorneranik misissuineq, sammineqarlutik nunarsuarmioqatigiinni attavigisat, Namminersornerullutik Oqartussaqaalernermiit Namminersorluni Oqartussaqaalernermut (1979-2009) Heinrich-imit.

Soorlu Finn Lyngep – soorlu ilaatigut Kalaallini siullersaalluni 1979-imiit 1984-imut Europa-Parlamentimi ilaasortaasup – aallaqqaasiussami taaneqartutut 1980-ikkut aallartinnerisa ukiuini siullerni EF-imiit anineq eqqorlugu allakkaa:

“Kalaallit Nunaanni qanoq pisut- aamma isumaliortaatsikkut allannguutit, silarsuarmi Nunap Isuata kujataaniit pisut, taakkua malingi inooqataaffigiinnartariaqartarpavut. Matumani mumippoq. Tamatumuunakkut – 1980’ikkunni – inuiaqatigiissuit kujatitsinniittut tusarnaar-tussaapput aamma avannaarsuani inuiannguut mikisut nunarujussuarmiittut politikikkut allannguutit atuligaannut naleqqussartariaqartussat. Matumani Kalaallit Nunaat taannaavoq, nunat tamat akornanni oqaluuserisassamik aalajangiisoq” (Lynge, 2013: 9).

EF-imut akerliuneq aamma (nunanut allanut-)politikkimut eqeersitaalerneq

1982-imi taasineq sioqqullugu oqaluttuarisaanermi tassani takuarput, nalinginnaasumik politikikkut eqeeriartulernerup nassataanik, assortugassaanngitsumik kalaallit nunanut allanut politikkeqalernerisa ineriartulernerata aallarnerfia. Siuliini taaneqareersoq Finn Lyngetuut: “70-ikkunni inuit eqiilerput, *inuusuttut aalassannerat saqqummerpoq, Kalaallit Nunaatalu naalagaaffeqatiginnermut soorlu amt-itut ilaatinneqalersimanera piviusoq eqqissiunnaartitsigaluttuinnarpoq – aamma qallunaanngorsagaane q ataatsimut isigalugu*” (Lynge issuarneqarpoq Lyberthimit et al., 2013). Lynge najoqqutaralugu suna aqqissuussaqq immikkut ittoq amigaataasimavoq, taamaattup politikikkut nukiit saqqummeralersut ataatsimoortissinnaammagit taamaalillugit kalaallit inuusuttut saqqummersillugit (*ibid.*). Taanna aallaariarnertut trigger-effektit taaneqarsinnaasoq 2. oktober 1972-imi piviusunngorpoq.

Kalaallit Nunaat 1973-imi EF-imut ilannguppoq – inuiaqatigiit kissaatiginnisaattut – Kunngeqarfik Danmarkimut ilaasortaanini tunngavigalugu.⁶ Oktoberip ulluisa aappaanni 1972-imi inuiaqatigiinnik taasisitsineq ulloq taanna Danmarkimi Kalaallit Nunannilu ingerlanneqarpoq. Taanna kisiat isiginiassagaanni kalaallit taasisut 70 pct. sinnerlugit amerlanerusut ilaasortaanissaq itigartippaat, taasisitsinerulli nalaani tunngaviumik inatsisit ataanni danskit naalagaaffianni amt-itut inissisimaneq tunngavigalugu, kalaallit 10.000-inik

6 Savalimmiuni tamatuma nalaani Namminersornerullutik Oqartussaqqarneq atuuppoq taasisussaannngillallu (Rebhan 2017). Torshavnimi oqallisaavoq utaqqisariaqarsinnaaneq ukiut tallimat miss. qaangiuppata EF-mut ilaasortanngorsinnaaneq pillugu inuiannik taasisitsinissamut tamannali pinngitsoorpoq ullumikkullu savalimmiormiut EU-mut attaveqarnerat Kalaallit Nunaanni isumaqatigiisummut sanilliullugu pituttorsimannginneruvoq.

ikinnerulaartut naameereri Danmarkimi taasinerit inernerinut ivertiinnarneqarput, taasinerullu inerera 63 pct.-imik angernermik inerneqarpoq.

Taasisitsineq taanna sioqqullugu Danmark marloriarluni EF-imut ilaasortanngoriarualarpoq iluatsinngitsumik (1961 aamma 1967), franskit Præsidentiat tassani de Gauelle pinerit tamaasa naameerami (annerusumik tuluit ilaasortanngornerat pissutaalluni, tuluillu ilaasortanngornerat ilaasortat amerlineqarnissaannik periarfissaqartitsinermik tunngaveqarpoq, 1973-imi pisoq, kisianni sivisuumik iserniarput; takuuk Nielsen 2009). 1971 sioqqullugu Danmarkimi EF pillugu oqallittorsuaqanngilaq Kalaallit Nunaannilu oqallittoqanngivippoq. 1967-imi aappassaanik qinnuteqarnermi kalaallit Landsrådiat oqarpoq tunngaviatigut ilaasortanngorusuttoqarsinnaasoq, kisianni – nassuerutigalugu – EF aamma europamiunut akuulernissaq pillugu ilisimasat annikitsuusut (Rebhan 2017). Taasinissamut ullut quliinnangortut Landsrådi taaseqqippooq, tassani amerlanerullu artut ilaasortaanissamut erseqqissumik naaggaarput 12-t angertut 4-t, taamatut inissinnerup takutippaa “1967-imi EF-imut qinersinermut naleqqiullugu Landsrådi p allarlunarmik isumaqalersimanera, tamannalu *Kalaallit Nunaanni politikikkikkut tamakkiisumik ineriartortoqalersimaneranik pissuteqassasumi isiginiartariaqarpoq*” (Jensen, 1975: 91). Pisut pineranni danskit folketingianni Moses Olsenip oqaluttarfimmiit piumasarigaluarpa Kalaallit Danmarkimut sanilliullugu ullormi allami taasisariaqaraluartut, piunasaqarnerali danskit tungaanniit inatsisinik ilisimasaqartunit itigartitsissutigineqarpoq.⁷ Moses Olsen ilisarimaneqarpoq ‘pingajoqqat’ akornanniittoq Jonathan Motzfeld aamma Lars-Emil Johansen peqatigalugit, kingusinnerusukkut taakku tamarmik Siumumi siuttunut ilaalertut.

Saamerlerniittut politikkerit saniatigut, ukiut taakku ingerlasut partiinik Siumumik IA-millu pilersitsisut, 1970-ikkut aallartinneranni isummersoqataasut amerlanngitsut ilaat taakku isumaqatissarsiornermi atugassanik naameertussanik Demos aqutigalugu saqqummersitaqarsimapput, taakku aamma saqqummersippaat ullut taakku atuuttut inuusuttut akerliunermik takutitsineranni rockimik saqqummersitat pingaarnersaat, ilanngullugit nipilersoqatigiit Sumé. Demos-imi sunniiniutinik katersani taasisitsinissaq sioqqullugu imatut oqaasertaqartoqarpoq:

“Ikaarsaariarnerup kingorna EEC’p nunaminnut illersuisorujussuit suleqatigiiffii [EF]’s, red., Kalaallit Nunaata ingerlariaqqinnissaanut kisimiillutik aalajangiisalissapput,

7 Aamma nangaassutit pingasut isornartorsiorpai (immikkut aqqissuussinerit), 1967-imeersut nunat allamiut aalisarsinnaanerannut tunngatillugu sømilinik killeqarfiit, piffissamik piunasaqaat minnerpaamik ukiup affaani (nunami) najugaqartussaataaneq inuussutissarsiorlutut ingerlatsissagaanni kiisalu danskit tapiissutaannut tunngatillugu Rom-imi isumaqatigiissummut akerliunnginnissaa. Kal. Nunaat Norgelu siullersaallutik isumaqatigiissusiorput nangaassutitalinnik, taakkulu kingusinnerusukkut sunniuteqarput europamiut nunasiortornerinut, tassunga ilanngullugu Danmark (Nielsen 2009).

[amma] namminersulerniarluni politikikkut suliniarnermi periarfissaasut ajorseriaqqissapput, taamaalissappullu kalaallit danskit naalagaaffiata oqartussaaffeqarnerata saniatigut massakkut aamma allaffissornermi immikkut ilisimasalippassuit Bruxellesimiittut killinniarsarisalissagamikkik” (Demos-pamflet issuarneqartoq Nielsen 2017).

Pamfletten-it erinarsuusiat erinarsoriaasiat marxistiskiusunik imaqarput aamma imaqarput sulisartut kalaallit (amma danskit) tassaasut sulinermik inuussutissarsiortuusut, taakku ineriartortinneqannginneq akilersimavaat aningaasaatilissuit aningaasarsilluarnissamik pinnguarnernani isiginnaaginnartuullutik. Oqariartuut unaavoq Kalaallit Nunaata EF-imut iserneratigut inuit pisuut kukiisa ataanni sakkortusisamik inisseqqajumaarlutik, pissutigalugu aningaasaatillit killeqanngitsumik aningaasarsiornerminni atugarlunnermut ilisarnaatit aamma inuerusagaaneq sakkortusassagaat.

Grønlands Oplysnings Forbund arlaannaannulluunniit illiinngitsumik paasititsiniaasuvoq, danskit pingaartitaanniit erseqqissumik assilisaalluni amerlasuutigullu EF-imut ajunngitsumik kiinaqarami sanngeequteqarluni aningaasatigut pissarsiasaq ilimagisat eqqarsaatigalugit (Jensen 1975). Taamaakkaluartoq sunniiniarnerullu sivikitsup inernera erseqqissoq ‘nâgga’-voq 71 pct.-iusoq.

Soorlu taaneqareersoq taasinerit danskit taasinerannut ivertiinnarneqarmata, taassuma inerneranik inernera unaalerpoq Kalaallit Nunaata piumanngikkaluarluni EF-imut ilaasortaasariaqarnera. Taanna soorunami isornartorsiuinermik malitseqarpoq aamma politikikkut eqiilerneq annertusiartortoq alliertortilerlugu. Tamanna pinngitsoorani takkuttussaavoq pissutigalugu politikerit inuusunnerusut Danmarkimut tunngatillugu akuersiinnarneq minneq pigigamikku aamma Kalaallit Nunaat sinnerlugu angusaqarusussuseq pigalugu, kisianni 1972-imi taasisitsinermi pingaarutilittut inissillutik pissutigalugu angugamikku politikikkut suliniarnerit nutaat tigussaasut ataavartumik takkussuunnerat.

Ph.d.-nngorniarluni allaatigisami toqqorsivimmi misissuilluarnernik tunngavilimmi tyskip ilisimatuup Christian Rebhanip (2016) taavaa 1972-imi taasisitsineq tassaasoq Kalaallit politikikkut oqaluttuarisaaneranni allanngorfik, taamatut oqariartuuteqarneq politikkerinit atorfilinnillu ataani atsiortup ukiut tallimat ingerlaneranni apersortarsimasaannit arlalinnit isumaqatigineqarpoq, tamannalu aamma allaaserisani allani aamma taamatut oqaatigineqarpoq (soorlu Jensen 1975; Lyng 2013; Heinrich 2018).

Taassuma kinguninngua ataatsimiisitaliarsuaq sulilersinneqarpoq ukiut qulikkaar taakku ingerlasut naalerneranni Namminersornerullutik Oqartussat eqqunneqarnerannik kinguneqartumik, 1970-ikkullu ingerlaneranni partiit siulliit atasinnaalluurtut taamatullu pilersinneqarput Siumut aamma pingaartumik IA EF-imik isorisaqartoq assigalugu Atassut EF-imut aamma Naalagaaffeqatigiinnermut ataniartoq. Tamanna sioqqullugu partiit pissusillit soorlu Inuit-partiat sivikitsuinnarmik atapput aamma annikitsumik aqqissuussaasut, taakku peertut partiit nutaat pingasut suli atapput. Sanilliussisarneq isigalugu inuiaat taasisinneqartarneranni anguniarneqartarpoq partiit piviuinnarnissaat, taamaaliortarput

soorlu qinersisartut akornanni partiilluunniit iluini isumaqatigiinnngissutaasinnaasuni lynaflederit atorsinnaagaangata, soorlu ass. EU (Nielsen 2009, takuuk Bjørklund 1982), taamaalillutik kalaallit partiivi pingaarnerit 1972-imi taasisitsinerup kingorna pilersinneqarput. Inuiannik taasisitsineq 1972-imi pisoq politikikkullu suliniaqatigiiffiit partiit pilersinneqartut aamma 1979-imi namminersornerulernissaq pillugu nutaamik taasisitsineq pilersippaat, 1982-imi EF-imut taasisitsinermik nutaamik aqquutissiuussisoq. Europa-Parlamentimut qinersineq siulleq 1979-imi aamma ingerlanneqarpoq, tassani Finn Lynge Siumut sinnerlugu qinigaalluni iserpoq kalaallini siullerpaalluni aamma kisiartaalluni MEP'-nngorluni.⁸

Taamanimiilli Bruxellesimi aamma Strasbourgimi⁹ sulineq 'Palle alene i verden'-imut assersuuttarppaa, kiisalu "Vesterhavip sineriaani anorleqisumi nalunermik ilinniartitsinermut siullermut" (Lynge, 2013, 15). Ajornarpallaannginneruvoq misileeqqaalersoq avannaarsuani immami itisoorsuarmi ilularasaat akornanni Tunumi piterarnerani pippat, kisiannimi unammillernaqisoq isumaqatiginninniarnernik piginnaasaqanngikkaanni, ataatsimiititaliani namminermut ajornannginnerusuniinneq naalagaaffippassuit akornanni qinikkat MEP'it akornanni kisimiilluni kalaaliugaanni attavissanillu pilersitsineq. Matumuuna Kalaallit Nunaat aamma EF-ip silarsuaata, europamiunngorsarneqarnermi ilagilersimavaa, taamaattunngorneq partiip Siumup aniffiginiarsarigaluagaani.

Inuulluarit aamma EF-imut tikilluaqqigit: 1982-imi taasisitsineq kiisalu Bruxellesimi aallartitaqarfeqaqqilerneq

1981-imi upernaagaa aalajangerneqarpoq, ukiut qulit ingerlanerinnaanni EF-imut taasisitsinerit aappaat Kalaallit Nunaanni ingerlanneqassasoq. Ukioq taanna ANISA partiit akimorlugit Siumumit aamma IA-mit, peqatigalugit sulinermik inuussutissarsiutillit kattuffiat SIK aamma aalisartut- piniartullu kattuffiat KNAPK allanik ilalerlutik suleqataanikkut ikiortissanik ilaatigut soorlu Folkebevægelsen mod EF i Danmark peqatigalugu suleqatigiissitaq pilersinneqarpoq. ANISAp naamimik-taaseqqusilluni 23. februar 1982 taasisitsinissami sunniiniarnera pingaaruteqarluinnartut inissisimavoq, kalaallimmi taasisartut qinersivinnut qinersiartoqqippat. Sunniiniarnermi aalisagaq oqaluuserisani pingaarnerpaavoq, soorlu ilaatigut ANISA-miit Kaj Kleistip, kingorna allaffissuarmi pisortanngortup, imatut oqaatigaa: "Namminersornerulerneq sumik siunertaqarpa, nammineq aalisagartassat pisassallu aalajangersarsinnaanngikkutsigit?" Christiansen 2015, 88-mit issuaq.

Akerlianik angerniat-tungaanniit aningaasaq oqaluuserisani pingaarnerpaavoq, aninnikkut Kalaallit Nunaat aningaasarpassuarnik annaasaqartussaasoq oqariartuutigalugu,

8 MEP=Europa-Parlamentimut ilaasortaq.

9 Suli taamaappoq Europa-Parlamentimut ilaasortat (MEP) ulluinnarni Bruxellesimiippat, Belgiami, Parlamentilli pisortatigoortumik angerlarsimaffigaa ataatsimiiffigisarlugulu Strasbourg, Frankrigimiittoq.

Kalaallit Nunaammi tassaamat immikkoortortaq EU'fondiini Strukturstøtte-miit tapinik pissarsinerpaasartaq (Harhoff 1983). Pingaaruteqarporli 'nation-bulding'-imi anersaaq 1972-imi taasisitsinerup kinguneri nalilersuinermit ilanngutissallugit, kiisalu nunanut allanut politikkeqalernissami kinaassuseqalernissaaq anguniarlugu sulinermit naleqqiullugu ataqatigiinneersut ilanngutissallugit Gad 2016; tak. Adler-Nissen & Gad 2013; isumaqatigiinniarnemit nalunaarsuinerit Europa-Parlamentimi, 7. juuli 1982-imi, 133. Nunap nammineq iluanut tunngasut- aamma nunanut allanut tunngasuni suliassat taamaalillutik imminnut malittuupput Kalaallit Nunaanni EF-imut taasisitsinerni taasinermut katalysatoriulluartutut pissutaalluatuullutik.

1982-imi taasinermut inerneran 1972-imi taasisitsinerup inerneranut qaninneeraavoq miss. 52 pct.-it naameertuusimallutik (Brexit-imut taasisitsinerup assigingalluinnaatut), Kisianni 1982-imi taasisut procentinngorlugit amerlassusii annertuumik qaffariaateqarsimapput 1972-imi 58 pct.-iniit 75 pct.-inut. Nassuiaatissartaata ilaa pissuteqarpoq, pinngitsaaliissummik EF-imut ilaasortaataaneq Kalaallit Nunaanni politikikkut eqeersimaalernermik pilersitsisimammatt (Nielsen 2017). Qinersisartut amerlanaarlutik qinersiartornissaannut pissutaasoq alla tassaavoq, paasititsiniaanerit ulluisa kingullersaanni tyskit kilisaataataasa ilaannit unioqqutitsilluni aalisartoqarsimasooq ukiorpaaluit ingerlaneranni pisassat qaangerlugit aalisartarsimasut saqqummiunneqarmat Jens Peter Bonde, 2018-imi EU-Kalaallit Nunaat pillugit ataatsimeersuarneq. 1972-imi Kalaallit Nunaat isumaqatigiisooq taasisimasooq, qinersivinnit 18-iusunit qinersivik ataaseq pinnagu, tassalu Ivigtuut 56-iinnarnik angertulik 36-it naameertut, 1982-imi qinersineq imminnut milluunnerusimavoq. Kujataata naameerluarneratigut 1986-imi EF-imut akuersinnginneq anguneqarsimavoq, ass. Nuuk apeqqummi qinersinissami allasimasumut: "Kissaatigaajuk Kalaallit Nunaat EF-imiiginnassasoq?".¹⁰

Danskit ministeriunerat aamma nunanut allanut ministeriat taasisitsinerup inerneranut sukkasuumik ilaliillutik qisuariarput tamatumalu kingorna Danmarkip Kalaallit Nunaatalu qanittumik suleqatigiiffigisaannik aninissaaq sivisuumik ilusilersorneqarpoq. Aninerup kinguninngua isumaqatiginninniarnemit oqimaatsut aamma Bruxellesimi Europamilu illoqarfii pingaarnersaanni assigiinngitsuni ataatsimiinnerpassuit suliarineqartarfissaannik aallartitaqarfik siulleq (pisortatigoortuunngitsoq) Namminersornerusuni pilersinneqarpoq (Vesterbirk 2006). Ukiut pingasut taamani Kalaallit Nunaannut naassaannngitsutut ipput, aamma isumaqatigiissuteqarani maanaannaq isumaqatiginniarnemit anianiartoqartarpoq

10 EF/EU pillugit taasinerni imaaginnavipput ass. Norge 1972-imi 1994-imi kingullermillu Tuluit Nunaat 2016-imi, illoqarfimmiut EF/EU-mut akuersaartuupput avataaniittullu naaggaarlutik, akerlianik pisoqarpoq Danmarkimi 1970-80-ikkunni, København naaggarpoq, pingaartumik Jyllandip kitaamiut EF-mut angertuullutik, puulukiminernik avammut nioqquteqarneq pissutigalugu (Nielsen 2009). Atassut aninerup kingumut taasisutigineqaqqinnissaannik kissaateqaraluarpoq (Rebhan 2016), iluatsinnaguli.

‘peqqarniitsumik anineq’-mik, tamanna aamma ulluni ukiut pingasut ingerlaneranni Brexit-isumaqatiginniarnerni atuuppoq.¹¹ Utaqqikatanneq pigaluartoq unalu pigaluartoq, pisut ingerlaneranni Kalaallit Nunaat EF-imik ilisimannilluartumik isumaqatiginninniarnerit gruppemik aamma, ingasaassilaarnerussaaq oqassalluni Kalaallit Nunaat EF/EU-mit aniniarnermi massakkorpiaq tulunnit pikkorinnerusimasoq.

1982-imi taasisitsinerup kingorna isumaqatiginninniarnerit aallartinneranni tyskip diplomatip kalaallit naammagittarsinnaassusiat misiligarpaa isumaqatiginninniarnerit ingerlanerat kinguarsarniarlugu ‘imaqanngitsumik’ oqaluttarnermigut (Lars Vesterbirkip oqaloqatiginera). Soorlu aallaqqaasiinermi taaneqareersoq ilaatigut Italia isumaqatiginninniarnerit ingerlaneranni annilaangassuteqalerualarpoq Siciliamut atatillugu, aamma EF-imut isornartorsiuisartut inuiaqatigiit qeqertaaqqaniittut aammattaq taakku pilersaarutaanngitsumik aningaasanik pissarsiniarnermik suliaqassasoralugit, aamma suliassat.

Soorlu ukiuni amerlasuuni danskit nunanut allanut ministeeriaani atorfeqarsimasup Ole Samsingip uparuaraa, Eeuropami illoqarfiit pingaarnersaanni arlaqartuni isumaqatiginninniarnerit sakkortuut ingerlapput: “*Assersuutigalugu suliaq arfineq-marloriarluni franskit Inatsisartuiniippoq. Sianiut imaannaanngitsooq eqqorsimavarput – Frankrigimiinnaanngitsorlu. Isumaavoq nunat ilaat aniniarumasinnaasut, inatsisartut arlaqaqisut tigulluarsimannngilaat. Eqqarsaatigeriartigu Korsika tassanngaannaq assinganik isumataartoq*” (Samsing, EU-Grønland conference 2018).

Allaqaammut isumalluarneq uaniikkaluarpoq Kalaallit Nunaannut isumaqatigiissut aalajangersagaq 1984-ip ingerlanerani atortuulersinneqarsinnaassasoq (Harhoff 1983), kisianni taanna siulermik 1. januar 1985-imut kinguartinneqartariaqarsimavoq pissutaallutik piffissami sivisuumi isumaqatiginninniarnerit allat isumaqatiginninniarnerit ingerlaneranni avataani ingerlasut, nunat akornanni isumaqatiginninniarnerit ingerlasut bilateralit taassumalu kingorna, julefrokostersimaneq pissutigalugu Irland piffissaq

---

11 Algeria kisiartaalluni 1960-ikkut aallartilaarneranni Europami suleqatigiinnermit aninikuuvoq, aalajangersagaq 50 Lissabonimi isumaqatigiissummut ilanngunneqarpoq 2000-ip naalernerani, imaappoq aalajangersagaq “nammineq kajumissutsimik Peqatigiinnit anineq”. Tuluit Nunaata ukiut arlaqanngitsut matuma siornatigut piviusunngortippaa Brexit. Allatut oqaatigalugu 1980-ikkut qiteqqunneranni ileqqunngilaq, taamatullu inatsisilerineq iliuutsillu iml. politikikkut. Ingerlanera Europa-Kommissionimut ajornakusoorpoq Kalaallit Nunaata Tunngaviumik inatsimmi inissisimaneq pissutigalugu: “The Commission’s focus on the problems of adapting the OCT status to Greenland’s conditions demonstrates the pragmatic approach it is taking, but unfortunately draws attention away from [...] how a political entity such as Greenland, which entered the Community as something less than a Member State but as something more than a colony, goes about leaving the Community” (Mason, 1983:876).

eqqorlugu atsiugassamik atsiorsimanngimmat taamalu qaammammik ataatsimik kinguartitseqqinnermut pissutaalluni. Kalaallit Nunaata kiisami februar 1985-imi EF qimammagu OLT-tut pineqalerpugut, EU-mi ilaasortaasimasunit nunasiaataasimasut suleqatigiinnerannik taaneqartartut, assigalugit franskit, hollandimiut aamma tuluit Caribiami Manerassuarmilu nunasiaatigisimasai. Kalaallit tungaanniit isumaqatigiissut atsiorneqarpoq pingaarnertut aalisakkat EF-imut eqqunneqarneranni ilanngaasigaanngitsunik-akileraaruteqarfiunngitsunillu isumaqatigiissuteqarnissaq, taarsiullugu naammaginartumik illuatungaanut isersinnaatitaaneq, kalaallit aalisarfiinut isersinnaanissaq eqqarsaatigalugu.¹²

OLT-aaqqissuussineq nammineq ukiut arlallit ingerlaneranni pinngitsoorani iluaqutaasutut taaneqarsinnaanngilaq, aniniarnermi isumaqatigiissutip ataqqimmagu Kalaallit Nunaat allanut qeqartaararmiunut OLT-mik aaqqissuussamik atuiffiusunut sanilliullugu, aalisakkanik isumaqatigiissuteqarnerup isiginiarluarneqarnera aallaavigalugu, immikkut ittuusooq ‘a special case’, taassuma aningaasanik pissarsiaqartitsineq Kalaallit Nunaata kingorna sulii ukiumoortumik EF-imit kingorna EU-mit pissarsiaq naleqqussartarpa. OLT-rmiunut allanut sanilliullugu aningaasat amerlanerungaartut naatsumillu isigalugu EF-imiit aninnginnermi pissarsiat assingi.

Piffissap sivikitsup iluani taamaalilluni Kalaallit Nunaat nunat tamat suleqatigiinnerannut iserpoq, EF-imiit anineq nunanullu allanut politikkeqalernissamik takorluukkat aatsaat aallartilaarput. Namminersornerullutik Oqartussat inatsisaat nunanut allanut sammivinnut pisinnaatitaaffinnut atatillugu erseqqissuunngillat, inuussutissarsiutinulli immikkut ittunut killiligaallutik, naak ‘nunanut allanut tunngasut’ 1970-ikkunni anguniakkani aamma kinaassutsimik paasinnittaatsimut pingaaruteqaraluartut. Piviusumik kalaallit ukiut 2000-inut nikinnissap tungaanut nunanut allanut politikkimik ingerlataqarput, namminersornerulernerup aaqqissuussaanerata killigititaiqaangerlugit. § 16-ip aamma periarfissiissutigaa danskit allaartitaqarfiini sulisunik aallartitaqalersinnaaneq. Periarfissaq taanna 1991-imi qinersineq tikillugu iluaqutiginiarneqanngilaq, tassani nalakkersuisut siulittaasuattut nutaatut qinigaasup Lars Emil Johansenip kissaatigaa kalaallit nunani allani aallartitaqarfeqalernerisigut nunanut allanut sullissineq nukittorsarneqassasoq. Oqaluttuarisaaneq qulaani takutinneqartoq, EF-miit aninermiit attavinnik pilersitsiortornermi misilittakkat aamma aalisakkanik avammut tunisassiornermik soqutigisat, tassani EF pisisartut annersarimmassuk, pissusissamisuuginnarsimavoq Bruxellesimi kalaallit

12 Aninermi isumaqatigiissut arlalinnik immikkoortortaqarpoq, isumaqatigiinninniaqqinnerillu ataavartumik ingerlanneqartarput, t.i. Kalaallit Nunaata immikkut aaqqissuussiffiunera, isumaqatigiissummi erseqqissumik innersuussutaavoq Kalaallit Nunaat nunat OLT-mut ilaasortat akornanni “special case” tut (immikkuullarissaq) kiisalu aalisarneq pill. Kal. Nunaata/Danmarkip EF-llu akornanni isumaqatigiissut (sinaakkutaasumik isum.) aamma aalisarnermut piunasaqaatit nalunaarsorneqarsimaneranut tunngasooq (“Aalisarnermut allattaavik”) (Naalakkersuisut 2017).

Tit. 1. 1982-mi naaggaartut tapersersortissarsiortut.

aallartitaqarfeqalernissaat. Tamanna 1992-imi pivoq Vesterbirk 2006; EU- Kalaallit Nunaat pill. ataatsimeersuarneq 2018.

Ullumi naalagaaffeqatigiinnerup ilaasortai pingasut tamarmik Bruxellesimi aallartitaqarfeqarput, kisianni EU-mut attaveqarnerit assigiinngitsut pingasuullutik. Danmark ilaasortaavoq pisussaaffeqarluni, Kalaallit OLT-mik aaqqissuussamut ilaasut Savalimmiullu pigisat nuunneqarsinnaasut atorlugit attaveqarput. Savalimmiormiunut sanilliullugu ullumikkut Kalaallit Nunaata OLT-p iluaniinneq aqutugalugu aamma isumaqatigiissutit nalunaarsuutillu pisortatigoortut aqutugalugit Bruxellesemi attaveqarnerat annertunerujussuuvoq. OLT'qatit allat suleqatiginerat 2000-inut nikinnermi annertuumik pingaaruteqarpoq Kalaallit Nunaatalu EU-mut suleqatigiissutaat pingarnerit massakkut illinerni marlunniilersimapput – 2000-it qitequttut aalisarnermut isumaqatigiissutit saniatigut ilinniartitaaneq pillugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut (Kobza 2015). Aammattaaq ukiumut ataasiarluni oqaloqatigiinnermik taallugu Europa-kommissioni Bruxellesimi Kalaallit Nunaannilu aaqqissuunneqartunut tikeraartuaannarpoq.

EU-p Kalaallit Nunaatalu atassuteqaqatigiinneranni suli iluarsisassaqaartuaannarpoq, soorlu aamma Finn Lyngep MEP-itut 1980-ikkut aallartinneranni ilungersuutigisarai soorlu ass. arfanniarnermut puisinniarnermullu tunngasut. Brexit, MMF-imut atatillugu (EU-p ukiunut arfineq-marlunnut missingersuutai) nalorninartut qaangerneqanngitsut aammattaaq

kalaallinut periaatsinik taaneqartartut allannqortinnerat siunissami Kalaallit Nunaata EU-miit aningaasanik pisarneranut atatillugu unamminartunngorsinnaavoq. Taamakku atuukkaluartut EU kalaallit nunanut allanut politikkeqarneranni sulii pingaarnerpaat ilaattut inissisimavoq. Ataatsimoorullugu nalunaarutip nutaap 2015-imeersup, EU-p, Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni isumaqatigiissutaasup 'Joint Declaration'-imut ilassutaasusaaq piffissami matumanerpiaq oqaloqatigiissutigaa. Matumani illuatungeriit suleqatigiissut taamaalillutik aporfulersinnaasut sillimaaffigisinnaalissavaat suleqatigiissutissanillu allanik oqariartuuteqarlutik.¹³

Taamani nunanut allanut Naalakkersuisuusoq, Vivian Motzfeldt, aasaagaa 2018-imi Bruxellesimiittoq, ima oqaaseqarpoq: *“Greenland highly values the special partnership with the EU. It is a political priority for the new Government to further our relations. We look forward to working together to confirm and strengthen this important partnership.”*

Suleqatigiinnissamik oqariartuut taanna, nunanut allanut tunngatillugu politikkeqarnermi ineriartorfiusumik suleqatigiinnermi atuakkialerinerup iluani teoritiskimi pinnguarnermi 'tit-for-tat'-imik taaniarneqartartoq (Axelrod 1984), EU-p aamma Kalaallit Nunaata suleqatigiinnissamut immikkut isumaqatigiissutaannut tunngatillugu erseqqissumik oqaasertalerlugu akuerineqarpoq.¹⁴ Imminut assortoraluarluni ilumoortuusoq imaappoq, tassani 1972-imi taasisitsinermut uiggiullugu aaqqissuussaannermut aamma annerujartuinnartumik namminersornerunissamik kissaammut EF

13 2015-imi nalunaarummi ass. innersuussutaavoq suleqatigiinnerulernissaq aatsitassanut tunngatillugu, tungavissiorneqartumik “letter of Intent between the European Union and Greenland on cooperation in the area of mineral resources” 2012-imi, nalunaarusiap takkajaartup saniatigut tigussaasumik kingeqartinneqarsimangilaq. Kinamiut amerikarmiullu soqutiginninnerat Kujataani aatsitassarsiornissamut pissutigalugu EU-p akuliussinnaanera tamanut iluaqutaassaaq, tamannali Kal. Nunaannit tunuarsimaarfigineqarsinnaavoq suleqatigiinnermi immikkoortut angisuut pingaarutillit EU-mit pineqarmata/aalisakkat ilinniartitaanerlu) suliniutinik arlalinnik malitsillit taamalu piviusunngortissagaanni nukinnik atuiffiusussat.

14 Kommissæri kroatiamiu Neven Mimica Kal. Nunaannut tikeraarpoq (ilaatigut Ilisimatusarfimmu) ukioq taanna kingusinnerukku, oqaaseqarporlu: The European Union remains fully committed to continuing and further enhancing our close partnership with Greenland, as defined by our long-lasting historical, political and cultural ties. Our relations remain very strong. Greenland is our key partner in the Arctic, and supporting its sustainable development remains a high priority, as demonstrated through the increase in funding that we recently proposed for the period 2021-2027”. Issuaanerit tamarmik Europa-Kommissionip tus. nalunaarutaanneersuupp: European Union Reaffirms Its Commitment to A Strong Partnership with Greenland: https://ec.europa.eu/europeaid/news-and-events/european-union-reaffirms-its-commitment-its-strong-partnership-greenland_en.

ilusilersuinissamat tunngaviatigut qitiuvoq, massakkut EU diplomatiip maleruagasaanut sangujoraarfusarsinnaasunik suliaqarsinnaanissamat ilinniartitsinissamat kiisalu nunanut allanut politikkeqarnermi aqqutinik nutaanik nassaarnissamat pingaarutilittut inissisimavoq (Nielsen 2017).

Naggasiut: Nunanut allanut sullissinermi kalaalinngorsaaneq iluatsiffiusoq

Nunanut allanut politikkeqarneq Namminersornerullutik Oqartussat inatsisaannut atatillugu erseqqippallaanngikkaluartoq, 2000-inut ikaarsaariarnermi allatannugukkanilu kalaallit ineriartornerat piviusuni ineriartortuarpoq. 1999-meersumi Anorak-rapportimit aamma Itillimi isumaqatigiissummit 2003-meersumit aallartippoq, tassani Piginnaatitaarnermut inatsit 2005-meersoq aamma Namminersorlutik Oqartussat inatsisaanni 2009-meersumi piginnaatitsissutigineqarluni Naalakkersuisut oqartussaaffinni arlaqartutigut nunani allanik isumaqatigiissuteqarsinnaasut pingaartumillu susassaqarfiit soorlu ilinniartitaaneq, aalisarneq aamma aatsitassanut tunngasut tigusinnaagaat. Nunanut allanut isumaqatigiissutit arlaqaleraluttuinnarput, EU-mut isumaqatigiissutit arlaqalersimaqisut saniatigut Kalaallit Nunaata atsioqataaffigisimasai. Ass. 2004-mi USA-mut Igalikumi isumaqatigiissut imaluunniit 1996-imi Ottawamut isumaqatigiissut, tassani Issittuni siunnersuisooqatigiit, tassani Kunngeqarfik Danmarki sinnerlugu Lars-Emil Johansen atsiortuulluni. Taamatullu Nunanut allanut naalakkersuisoqarfik ukiumoortumik takisuumik nalunaarusiortarpoq 2011-meersoq nunanut allanut politikkimut periusissiaq nutartertuarlugu, taamatullu aamma Kunngeqarfik tamakkerlugu 2021-30-imut nunanut avannarlernut periusissiap ilusilersorneranut Kalaallit Nunaat piumasaaqateqartarpoq. Nunanut allanut tunngatillugu politikikkut piginnaatitaaffiit agguataarneqarnerannut atatillugu aamma susassaqarfiit angerlaassaanut sillimaniarnermullu politikkeqarnermi Danmarkip tungaanut saqitsaaffiusinnaaunik takkuttoqartuarpoq, taakku piugaluartut kalaallit politikikkut nunanut allanut sammisunut peqataanerunissamat anguniagaat erseqqilluinnarpoq, milliartorpasinngilarlu. Akerlianik pisoqarnerugunarpoq.

USA, Kina aamma Issittumi Siunnersuisooqatigiit EU-mut naleqqiullugit initunerujussuupput, tamanna aamma pivoq kalaallit tusagassiuutaanni aamma kalaallit nunanut allanut politikkiat pillugu aamma marloqiusamik diplomateeqarnissaq pillugu atuagassani akadimiskiuini amerlialuttuinnartuni (jf. Ackrén 2013; Kristensen & Rahbek-

Clemmensen, red., 2018).¹⁵ Immikkoortuni siuliini eqqartorneqareersuni, EF kingornalu EU qitiusumik oqaluttuassartami inissisimapput, kisianni aamma ukiut hundredillit affaani kingullerni kalaallit nunami namminermit aamma nunanut allanut politikkiata oqaluttuassartaani nutaasumi ataavartumik akuusimapput. Matumani naggasiullugu pingaaruteqarpoq nunanut allanut tunngasuni sullissinermit ineriartorneq qiviassallugu, sorpassuit eqqarsaatigalugit kalaalinnngorsaa neq iluatsiffiusimasoq. Kalaallit Nunaata ataavartumik diplomatit pilersittarpai, taakkunanga amerlanerpaat Bruxellesimiissimapput sivikitsumik ilinniartuusimallutik imaluunniit sivisunerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut EU-mi allaffeqarfinni allani atorfeqartuusimallutik, imaluunniit aallartitaqarfinni pisortaasimallutik aamma aallartitaqarfinni allattaasimallutik (jf. Gad 2016).

Tamanna isumaqarpoq ullumi kalaallit nunani allani aallartitaqarfii nunaqavissunik sulisoqartut, Namminersorlutik Oqartussani sulliviit allat timmisartukkut tikiorartittuakkanik amerlanertigut isumaqatigiissusiornerit atorlugit pissarsiortuarneq assignagu nunaqavissuinnarnik sulisoqartut. Nunanut allanut allattoqarfimmi oqaloqatigisat ilaata oqarneratut, pingaaruteqarpoq nunanut allanukarlutik Kalaallit Nunaat sinnerlugu sulisussat taakku Namminersorlutik Oqartussaqaarneq aamma nunanut allanut attaveqarneq ilisimasaqarfigeqqissaassagaat, taakku Kalaallit Nunaata ukiorpassuarni sanarfisimavai, kiisalu piorsarsimassutsitta oqaatsittalu ilisimasaqarfiginissaat. Taamatuttaarlu Kalaallit Nunaata kingorna aallartitaqarfiit Washington DC-miittoq aamma Reykjavikkimiittoq ammarpai, aamma Beijingimi aallartitaqarfissaq piviusunngulerunarpoq, taanna Danmarkip minnerunngitsumillu USA-p tungaanniit saqitsaassutiginiarneqarumaarpoq. Massakkorpiaq aallartitaqarfinni atorfillit annerit inissaat – Nuummi allaffimmi naalakkersuisoqarfinni pisortat taarsaannerisa saniatigut – allattoqarfiit assigiinngitsut eqqarsaatigalugit, massakkut kabalerfiusut, atorfillit qullersaat (M/K) susassaqaarfiup nammineq iluaniit tigullugit aamma nunarsuup ilaanut qanoq sivisutigisumik sulisimaneq naapertorlugu nutserlugit. Taakku oktoberimi 2019-imi katersorneqarput Arctic Circle Assembly pingaarnertut inersuanut, issittormiut inuisa ataatsimiisinneqarneranni, malinnaasunit soqutigineqarluartumik. Kalaaleqarportaaq, nunat tamat akornanni suliniaqatigiiffinni suleqataasunik, ilanngullugu ataatsimoorussamik nunanut allanut aallartitaqarfiini Europa-Kommissionenip aamma FN-ip ataani New York-imiittumi (Bianco et al. 2019).

---

15 Tak. Ackrén 2014; Kristensen & Rahbek-Clemmensen (aaq.) 2018. 2020-mi upernaakkut qassiiliutaavoq, USA-mit aningaasliissutigineqarmata 83 mio. kr. EU-mit ukiumoortumik tapiissutaasartut pingajorarterutaanik amerlanerupput, Kal. Nun. ilinniartitaanermuinnaq tunngasut. Nun. All. Naalakkersuisoqarfiup uk. nassuiaataani 2019-imeersumi allassimavoq: “Ungasinnerusoq isigalugu neriuutigaaqput USA-mik suleqateqalernissaq, atituumik aningaasaqarnermullu Kal. Nunaannut pingaarutilimmik, soorlu EU-mi ullumi taamaattoq (Nielsen 2020-mit issuagaq).

Imaangilarli kalaallit inuiaat tamarmik nunanut allanut tunngasutigut immikkut ittumik soqutigisaqarrattut, pissutsillu tamatumunnga tikkuussisut nutaarsiassaqaqtitsiviit nutaarsiassiisarnerni aamma siumugassaangillat. Ilanngullugulu kalaallini politikkerini amerlangaatsiartuni (takuuk allaaserisani katersani Kaj Kleistip oqaaserisai). Atorfillilli qullerniittut ikittut suliniutigaat kalaallit maannamut naleqqiullugu annerusumik oqaloqatigiinnerit akuuffigisinnaagaat taamaattuni Kalaallit Nunaat soqutigisaqarfeqaraangat (Kleist 2019). Minnerunngitsumik issittumi, tassani isumannaallisaanermut politikki aamma pissaanilissuit aporaannerisa sukkanerusumik annertuumik ingerlanneqartut kalaallit aningaasatigut iluaqutiginiarlugu nunanut allanut politikkimik ingerlatsiniarnerannut aporaaffilersinnaasumik (Olsen et al. 2020).

Upernaaq 2020 apeqqarissaarfiusumi taamani Nunanut allanut naalakkersuisup Ane Lone Baggerip imatut oqariartuutigaa:

“Nunanut Allanut Kiffartuussivitsinni Naalakkersuisut taamaallaat 25-nik atorfillittaqarput, Nuummi naalakkersuisoqarfimmi sulisut, nunani allani sinniisoqarfiit kiisalu sungiusaammik sulisut ilinniartullu ikiortaasut ilanngullugit. Nunanut allanut tunngasutigut nukissavut killeqaraluaqisut isumaqarpunga tunngavissaqarluartugut nunarsuarmioqatigiit akornanni angusavut tulluusimaarutigissallugit, USA-mik suleqateqarnerulersimaneq kisiat eqqarsaatiginagu aammali issittumi, nunani avannarlerni EU-millu suleqateqarnerulersimaneq eqqarsaatigalugit.”

Najoqqutassat allassimasut

- Ackrén, M. (2014). Greenlandic Paradiplomatic Relations. I Lassi Heininen (red.): *Security and Sovereignty in the North Atlantic*, 42-61. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Adler-Nissen, R. & Gad, U. P. (red.) (2013). *European Integration and Postcolonial Sovereignty Games*. The EU Overseas Countries and Territories. London: Routledge.
- Axelrod, R. (1984). *The Evolution of Cooperation*. New York: Basic Books Inc.
- Bianco, N., R. L. Nielsen & U. P. Gad (2019). ‘Grønland. Arktis er en vigtig brik i storpolitik’, *Politiken*, 8. september 2019
- Bjørklund, T. (1982). The Demand for Referendum: When Does It Arise and When Does It Succeed? *Scandinavian Political Studies* 5(3), 237-59.
- Christiansen, S. (2015). *Kajs Grønlandskronike: magt, håb og kampe på vejen mod det moderne Grønland*. København: Informations Forlag
- EU-Grønland konference (2018). *Konference om EU-Greenland relationer*, 15.-16. oktober, Ilisimatusarfik, Nuuk, Grønland: <https://da.uni.gl/forskning/groenland-eu-relationer.aspx>
- Gad, UP (2016). *National Identity Politics and Postcolonial Games*. Copenhagen: Museum Tusulanum Press
- Harhoff, F. (1983). Greenland’s withdrawal from the European Communities. *Common Market Law Review* 20(1), 13-33.

- Heinrich, J. (2018). Independence through international affairs How foreign relations shaped Greenlandic identity before 1979. I Kristensen, K. S. & J Rahbek-Clemmensen (red.) (2018). *Greenland and the International Politics of a Changing Arctic Postcolonial Paradiplomacy between High and Low Politics*, 28-37. London: Routledge
- Jensen, E. L. (1977). *Grønland og EF*. Forlaget Kragestedet.
- Kleist, M. (2019). Grønlands udenrigspolitik og internationale relationer: Nuværende rammer og mulig udvikling i et selvstændighedsperspektiv. *Politik*, 22(1), 88-101
- Kobza, P. (2016). European Union-Greenland relations after 2015 – a partnership beyond fisheries. *Journal of Military and Strategic Studies*, 16(4), 130-153.
- Kristensen, K. S. & J Rahbek-Clemmensen (red.) (2018). *Greenland and the International Politics of a Changing Arctic Postcolonial Paradiplomacy between High and Low Politics*. London: Routledge
- Lynge, F. (2013). *Et langt liv på tværs*. Bind 2, 1980-2010. Nuuk: Forlaget Atuagkat
- Lyberth, A., Rasmussen, H., Olsen, I., Kristensen, I. & Lynggaard, K. (2013). EF-tvang antændte et 'grønlandsk forår'. *Magasinet Europa*, 2. oktober 2013: <http://magasineteuropa.dk/ef-tvang-antaendte-et-gronlandsk-forar/>.
- Mason, K. (1983). European Communities Commission-Greenland: EC Commission Draft Approves Withdrawal of Greenland from the European Community and Proposes Terms for Economic Reassociation. *Georgia Journal of International & Comparative Law*, 13, 865-876
- Naalakkarsuisut (2017). *Redegørelse om Grønlands muligheder for øget samarbejde med EU og fora med tilknytning til EU*: https://ina.gl/dvd/EM2017/pdf/media/2533877/pkt129_em2017_grl_eu_rg_rettblad_da.pdf
- Nielsen, R. L. (2009). *The Logic of EU-Referendums. Why referendums on European integration are convened by political elites*. Ph.d.-afhandling. Odense: Syddansk Universitets Trykkeri.
- Nielsen, R. L. (2017). 35 år efter Grøxit spiller EU stadig en vigtig rolle for Grønland. *Magasinet Europa*, 23. februar 2017: <http://magasineteuropa.dk/35-aar-groexit-spiller-eu-stadig-vigtig-rolle-groenland/>.
- Nielsen, R. L. (2020). 'Er USA igen ved at købe Grønland eller er det stor ståhej for næsten ingenting?' *Altinget*, 29. april 2020
- Olesen, M. R., F. Splidsboel Hansen, L. Patey, S. Kjærsgaard, C. Sørensen, R. L. Nielsen, M. Jacobsen & C. Banke (2020). *Nye sikkerhedspolitiske dynamikker i Arktis: Muligheder og udfordringer for Kongeriget Danmark*. København: DIIS
- Olsvig, S. & R. L. Nielsen (2019). 'Da Trump ville købe Grønland'. *Udenrigs* 3, 74-83.
- Rebhan, C. (2016). *North Atlantic Euroscepticism*. Tórshavn: Faroe University Press.
- Vesterbirk, L. (2006). Grønlands diplomati i Bruxelles. I Petersen, H. (red.) *Grønland i verdenssamfundet: udvikling og forandring af normer og praksis*, 131-160. Nuuk: Forlaget Atuagkat, Ilisimatusarfik
- Witschge, L. (2016). 'This is what happened to the last country that left the EU...' *Slow Journalism*, 23. juni 2016: <https://www.slow-journalism.com/from-the-archive/this-is-what-happened-to-the-last-country-that-left-the-eu>